

DE VEDA'S

Als wij ons afvragen wat de Veda's zijn, dan kunnen we het kort omschrijven met: een groot aantal geschriften, grotendeels stammend uit het Sanskriet waarin zowel heldenverhalen als leringen zijn weergegeven en daarnaast - en meestal later ontstaan - een aantal voorschriften voor het dagelijks leven, de wijze waarop een mens juist kan handelen en zich op een juiste manier kan uiten.

Als we proberen een algeheel overzicht te geven, dan valt op dat we hier vooral te maken hebben met goden, halfgoden, helden en gewone mensen. Er is dus sprake van een soort hiërarchie en deze sluit direct aan bij wat zelfs nu de hindoe's weten en geloven. In deze hiërarchie, wordt een aantal verhalen opgevoerd. Elk van die verhalen heeft ten doel een bepaalde wijsheid te illustreren. Aan elk verhaal zijn commentaren toegevoegd. Een deel van die commentaren behoort tot het verhaal zelf, een deel daarvan kan worden beschouwd als een soort annotatie.

We moeten de Veda's dus niet beschouwen als een leerboek zonder meer, maar eigenlijk meer als een soort bijbel. Wat we hierin vinden is voor een deel overlevering, voor een deel zuivere dichtkunst, het dramatiseren van situaties en daarnaast ook praktische kennis en ondervinding. De hoofdzaak is de voorstelling van het leven zoals die wordt gegeven en de wijze waarop de mens in dit leven juist kan reageren. Om enkele van de voornaamste punten te noemen:

1. Een mens leeft volgens een in hem gelegde taak. Deze taak bevat de noodzaak alles te volbrengen. Je kunt een taak niet halverwege afbreken en teruggaan. Dan vind je een soort magische kracht op je weg die je dwingt opnieuw voort te gaan maar dan tegen eigen wil en beter weten in. Zo heb je daarvan dan geen verdienste en erkenning.
2. Je wordt omringd door een wereld, die weliswaar vol begoocheling is, maar waarin alle krachten die er in de kosmos bestaan zich kunnen manifesteren. Soms b.v. als een gehangene, die als een spookachtig lijk ineens verschijnt aan een held, die zich daardoor moet realiseren wat er aan de hand is. De kosmos geeft tekens, de mens heeft daarop te reageren.
3. De mens zelf is oorzaak. De mens is het middelpunt van de wereld en wat hij in zijn eigen denken en handelen volbrengt dat zal hem uit de wereld eveneens geworden. Hij kan zich niet onttrekken aan de gevolgen van al datgene waarvan hij zelf oorzaak is. Daarnaast staat dat hij zich kan onttrekken aan de gevolgen van alle zaken waarvan hij niet mede of in eerste aanleg oorzaak is. Wanneer de waan wordt beseft - staat letterlijk in een van de geschriften - dan verdwijnt zij voor zover zij niet deel is van het eigen "ik".
4. De vele bijkomstigheden trachten de mens duidelijk te maken hoe hij kan leven en hoe hij van dit leven kan genieten. Het leven is er niet om alleen maar ondergaan te worden. Men moet het bewust beleven; men moet er deel aan hebben. De vreugde in het leven is van het hoogste belang. Het belang ligt niet alleen maar in het feit dat men zijn medemensen gelukkiger maakt en ook zelf niet tekort schiet, het is tevens een reactie op de wereld van de goden en de kracht van de goden.
5. De goden gaan onder de mensen rond. De lagere goden bevinden zich steeds vlak bij de mensen. En als men zou falen t.a.v. het eigen "ik" of van anderen, dan zou dit een reactie van een hogere kracht kunnen uitlokken.

Dit is heel in het kort samengevat. Als we de Veda's in haar geheel zullen behandelen, dus al de boeken afzonderlijk, dan komt er bijna geen einde aan. Voor de westerling zijn vele van de boeken tegenwoordig in een redelijk goede vertaling verkrijgbaar. Ik zou u dus de raad willen geven, als u er erg geïnteresseerd in is, koopt u de vertalingen. Er zijn er verscheidene in het Nederlands en er zijn complete vertalingen in het Engels. Wilt u met de Veda's iets doen, dan moet u zich wel realiseren dat ze zijn gericht op een heel andere wereldopvatting dan de uwe.

Het leven zelf als verschijnsel is niet van belang. De dood als zodanig is evenmin belangrijk. Het is een persoonlijk gebeuren, maar dit wordt onmiddellijk opgeheven hetzij door een incarnatiecyclus, hetzij door een nieuw bewustzijn in een wereld van goden of halfgoden. Wat je bent in het leven is ook niet zo belangrijk. De plaats, die je nu inneemt, zal morgen een ander innemen. De plaats die je nu begeert, zal misschien morgen de jouwe zijn, want alles verandert. Er is een voortdurende verandering. Het lijkt bijna op het Griekse panta rhei dat in sommige verhalen heel duidelijk tot uitdrukking komt. In die verandering kies ik zelf. Daar waar ik verkeerd kies, word ik het slachtoffer van mijn neigingen, mijn lusten.

Het is voor de westerling niet goed te begrijpen hoe je een soort heilsleer kunt verkonden (dat zit er toch wel degelijk achter) waarin de mens zelf oorzaak is. Niet een genadevolle god of een wraakzuchtige god, geen ingrijpen door middel van verlossers, maar alleen het proces van bewustwording, het zelf komen tot besef van de werkelijkheid. Als je als westerling die kant wilt uitgaan, zul je eigenlijk alles wat je in de opvoeding dagelijks met de paplepel is ingegeven, moeten vergeten. Geen Onze Lieve Heer die naast je staat. Geen God die klaar staat om in te grijpen, zelfs geen bewaengel die alles optekent, alleen je eigen wezen waarin oorzaak-en-gevolg worden vastgelegd. Een eigen wezen, dat de buitenwereld bepaalt en dus nooit kan klagen dat die wereld onrechtvaardig is. Een "ik" dat zelf aansprakelijk is en die aansprakelijkheid nooit bij een ander kan zoeken. Dat op zichzelf is voor de westerling al heel moeilijk te accepteren. Dan het denkbeeld dat je tevreden moet zijn met een status, omdat eerst dat wat je nu bent perfect moet zijn voordat je mag streven naar iets anders. Ook dat is een denkbeeld waarvoor men hier in het Westen niet bepaald veel zal voelen. (Ik hoor een vakbondsleider al zeggen: jullie moeten eerst perfecte werklui worden voordat je om loonopslag kunt vragen. De vakbond zou meteen failliet zijn). Dus ook hier weer een aantal gedachten die het westerse denken en zelfs de westerse maatschappij vreemd zijn.

Als je als westerling met de Veda's te maken krijgt, moet je proberen om datgene daaruit te lezen wat voor jezelf van toepassing is. Er dan zijn er toch wel enkele punten waarop ik de aandacht zou willen richten.

"Ik ben een verbinding tussen hemel en aarde. Enerzijds kan ik spreken met de goden, anderzijds ben ik gebonden aan de krachten van de natuur. Daar waar ik rust op de aarde, geeft ze mij levenskracht. Daar waar ik omhoog reik, word ik geconfronteerd met de machten van de goden en moet ik manipuleren totdat ik daarmee in harmonie ben."

Het zou voor de westerling goed zijn te begrijpen dat hij de natuur en de krachten van de natuur nodig heeft, omdat hij alleen daarin de energie, de veerkracht kan vinden die hem zal helpen om in zijn leven het noodzakelijke te verwerklijken. Het kan de westerling ook helpen, als hij begrijpt dat hij geen abstracte theorie kan verkondigen, dat hij geen daad kan stellen zonder gelijktijdig daarbij een wereld in te schakelen, waarin geestelijke wezens met veel grotere vermogens actief zijn. De wereld van de Veda's is anders dan de uwe. Er is sprake van moraliteit, zeker. Maar die moraliteit is sterk toegespitst op uw eigen lot, op uw eigen wezen. De verplichtingen die u op u neemt zijn heilig. Niet op zichzelf maar door het feit, dat u die verplichtingen op u heeft genomen. De daad die u stelt is zinloos, tenzij u er een bedoeling mee heeft, maar daardoor wordt ze inderdaad voor u een verplichting. Voor het westen is dat ondenkbaar. Daar rekent men of alleen met de resultaten of alleen met de bedoeling. De westerse wereld gaat aan de goede bedoelingen te gronde en wordt door de daden, ondanks zichzelf, soms gered. Voor de oosterling is dit allemaal aanvaardbaar. Hij zegt tot zich zelf: Ik moet gewoon proberen een eigen weg te vinden. Als ik lieg en bedrieg, dan is dat niet erg zolang iedereen kan weten dat ik lieg en bedrieg. Als ik iemand geld ontnem, dan is dat heel logisch, want hij heeft meer dan ik en dus mag ik het nemen. Het is helemaal geen wonder dat heel veel mensen daar omkoopbaarheid als een soort verplichting beschouwen. Zij zeggen: als ik het niet doe, dan doe ik mijn gezin tekort aan rechten en aan vreugde. De ander die betaalt moet het kunnen missen, anders zou hij het niet doen. Het is een gedachtegang die voor de westerling niet helemaal benaderbaar is.

Het is ook niet zo, dat je zegt: ik heb een vriend en daar moet ik trouw aan zijn tot het einde der tijden. Neen, de vriend is een soort Gestalt. Hij heeft een bepaalde functie. Zolang hij in die functie in mijn leven optreedt is hij mijn vriend. Op het ogenblik dat hij daarvan afwijkt of ik daarvan afwijk, houden alle vriendschapsverplichtingen op. Dan mag ik het jammer vinden dat die man door mijn ingrijpen een ongeluk krijgt, maar het is niet iets waardoor ik mij

schuldig behoef te voelen, want indien wij werkelijk harmonisch waren, zou dat niet mogelijk zijn geweest en het zou ook niet nodig zijn geweest. Een noodlotsleer dus.

In die noodlotsleer komt steeds sterker naar voren dat de werkelijkheid eigenlijk ligt in de kern van de mens, dus in zijn ziel. Er zijn vele leringen en beschouwingen aan deze werken toegevoegd waarin men probeert de mens duidelijk te maken hoe hij kan ontsnappen. Er zijn verhalen bij over het Slangenvuur, over het oproepen van de juiste krachten, over de juiste vormen van meditatie en contemplatie, over de wijze waarop men harmonie kan krijgen met de krachten der natuur of met de eeuwige krachten van de kosmos. Alles wordt daar geleerd, maar het is geen bindende lering.

Er zijn mensen in het westen, die als zij de vertalingen ervan lezen denken: zo is het nu ook. Maar dat staat er niet. Het is altijd: dit is een mogelijkheid. Deze leer gaat niet uit van één onveranderlijke waarheid. Ze gaat uit van één essentieel bereiken. Alle wegen en alle middelen zijn daartoe aanvaardbaar. Niemand kan zeggen dat hij volgens deze boeken verplicht is tot handelen. Hij wordt echter door de boeken wel gewaarschuwd dat zijn wijze van handelen, van denken, van mediteren en wat dies meer zij invloed kan hebben in een bepaalde richting. Misschien, zouden we het zo kunnen zeggen: Als de bijbel een weg en verkeersreglement is, dan is het geheel van de Veda's meer een A.N.W.B. atlas. De eerste zegt: zo moet het. De tweede zegt: deze wegen zijn er. De een zegt: ondanks alle moeilijkheden is dit het juiste pad. De ander zegt: op dit pad vind je die moeilijkheden, maar op dat pad ontmoet je die gevaren. Het is dus een heel andere benadering. Ik denk, dat het daardoor voor de westerling ook heel moeilijk aanvaardbaar zal zijn in zijn geheel.

Wat is de origine van de Veda's? Ook dat lijkt mij de moeite waard om na te gaan. De oorspronkelijke verhalen, die in de Veda's voorkomen, reiken terug tot Atlantis en soms zelfs tot het rijk Mû. Het zijn allemaal overleveringen. De meeste ervan zijn eerst na duizenden jaren op schrift gezet en daardoor wel iets van de werkelijkheid vervreemd in de richting van een sprookje, maar ze zijn toch ook gebaseerd op werkelijkheden. De vliegtuigen waarmee de goden door de ruimte kunnen gaan hebben echt bestaan. De schepen waarmee andere goden over de wereldzeeën gaan hebben bestaan. Het verschijnsel van de enorme beroering van de wereldzeeën waardoor nieuwe continenten boven komen en situaties veranderen is een historische werkelijkheid.

De kracht van de goden op zich is eigenlijk symptomatisch voor de behoefte namen te geven aan onbekende verschijnselen. Als we denken aan de Kaballa, dan vinden we daarin o.a. een hemelse hiërarchie. Dit werk werd in Europa pas bekend in ongeveer 1300. Het is geschreven in 1192. De indeling is heel exact. Ze wijst in dezelfde richting als de Veda's, die ons ook confronteren met een zeer directe indeling en taakverdeling in de goddelijke wereld. Maar terwijl men in de Kaballa probeert om alles voor te stellen als een onveranderlijke realiteit, is het in de wereld van de Veda's eerder een mogelijkheid die wordt uitgebeeld. Het is alsof men zegt: kijk, de tuin is nu zo ingedeeld, maar je kunt er ook andere planten in zetten. Ik meen, dat dit een groot verschil maakt.

Ik neem aan, dat die oude overleveringen in het begin zeker aanleiding hebben gegeven tot zeer strikte geloofsvormen. Als wij de moderne tijd beschouwen, dan weten we dat er nog steeds mensen zijn die aan de verering van bepaalde goden en godinnen zeer specifieke verplichtingen toekennen. Denk maar eens aan Kali en Kali Durga.

Kali heeft twee gestalten: de vernietigende en de scheppende of de moederlijke, de lieflijke. De vereerders van Kali Durga waren de Thuggi. Deze wurgers werkten uit eenzelfde godsdienstige bezetenheid als eens de Inquisitie in Spanje. Ze deden dat, omdat het volgens hen juist was. In hun gemeenschap bestonden zeer aparte en strikte regels en rituelen. Maar terwijl de Inquisitie uitging van het standpunt: wij hebben de enig ware weg naar de hemel, wisten de Thuggi dat hij voor zichzelf de ware weg naar de hemel bezat. Door de juiste daden te stellen en de juiste offers te brengen zou hij dus gemakkelijker bij de godin kunnen komen en via de godin in een nieuwe werkelijkheid. Maar hij wist ook dat al degenen, die hij tot slachtoffer maakte op hun eigen weg waren. Het was allemaal niet zo erg dat hij hen vermoordde, want dan werden ze toch wel weer geboren op een andere manier en zouden ze weer een eindje verder zijn. Het is dus eigenlijk een institutionaliseren van aparte vereringen, maar geen daarvan is de enig ware weg. Alle zijn een ware weg omdat ze leiden naar hetzelfde einddoel. Maar elke weg op zichzelf kan bepaalde regels en verplichtingen kennen.

Opvallend is ook het wonderlijke steeds weer samenvoegen van vreugde en leed, zoals leven en dood ook dichtbij elkaar staan. Het is alsof men in deze leringen de tegenstellingen eigenlijk alleen maar gebruikt om een aanduiding te geven van de mogelijkheid. Er is een weg, die wordt begrensd door de tegenstellingen. En deze weg ga je. De lotsbestemming door de goden zou ik ook willen terugvolgen tot de laat Atlantische periode. In die tijd namelijk wisten bepaalde priesters dat rampen onvermijdelijk waren. Ze wisten dat de beschaving ten onder zou gaan en ze beseften dat het niet alleen onvermijdelijk, maar zelfs voor de verdere ontwikkeling van de wereld noodzakelijk was. Het is deze erkenning van de ramp die weer wordt tot het nieuwe begin dat in vele boeken van de Veda's hetzij als stellingen, hetzij als verhalen of betogen ingebouwd. Het voortdurend optreden enerzijds van boze en kwade machten en anderzijds van lichtgoden, helden, halfgoden, vertegenwoordigers van het licht en het goede, is alleen maar het verzinnebeelden van oude feiten.

Als wij horen van de verhalen over goden, die de gekste dingen uithalen, zelfs een apengod die eventjes over een paar rotsen heen huppelt van het ene eiland naar het andere, dan denken wij in het begin: dit moet een sprookje zijn. Is het werkelijk wel een sprookje? Als we nagaan hoe er stammen zijn geweest die anders ontwikkeld waren en die in vorm dichter bij de aap stonden dan de huidige mens dan is een ingrijpen van dergelijke stammen heel verklaarbaar. Het is niet alleen maar een verhaaltje. Misschien ligt dit in dezelfde orde van grootte als het optreden van Samson met al wat hij de Filistijnen aandoet, o.a. met een ezelskakebeen.

De mogelijkheid dat dergelijke dingen werkelijk zijn gebeurd, is als we even nadenken maar heel klein. Er zal heus wel iets anders aan de hand zijn geweest. Maar zoals de historicus toen reeds heeft geprobeerd één figuur naar voren te laten komen door het bijkomstige te laten vervallen, zo vinden we, ook in alle verhalen van de Veda's en in vele van de betogen die daarin staan ook weer de neiging om een hoofdzaak naar voren te halen en bijzaken weg te laten. Daardoor ontstaan er inderdaad mirakelverhalen. Een opvallend verschijnsel is in vele van deze werken het optreden van mentors hetzij goden, hetzij goede geesten, soms helden of geesten van helden.

Als we nu kijken naar de rol die de profeet speelt in de bijbel en we beschouwen de wijze waarop dergelijke figuren worden gehanteerd in de Veda's, dan valt op dat er een grote overeenkomst is. Er wordt gewezen op een plicht. Er worden toekomstige gebeurtenissen aangekondigd - soms onder voorbehoud. Er worden uitspraken gedaan, leringen gegeven. Er zijn vervreemdingen van de werkelijke persoonlijkheid aan de gang waardoor deze een nieuwe scheppende betekenis kan krijgen.

Een ander punt dat ons misschien iets kan zeggen over de origine zijn de opvattingen over het ontstaan van de wereld. Als we ook hier rekening houden met de symboliek, met het verpersoonlijken van allerlei zaken, dan komen we tot de conclusie dat historisch en natuurkundig gezien ook hier heel veel is beschreven dat feitelijk op aarde en zelfs van het ontstaan van de aarde gebeurd moet zijn. Als we zien hoe in een sterrennevel sterren worden geboren en we denken dan aan Indra die de wereldzee karnt, dan zijn we eigenlijk op precies hetzelfde punt terecht gekomen. Dan is de scheppende activiteit een wegnemen van de straling, van de overvloedige hitte waardoor leven mogelijk wordt. Zo krijg je het gevoel dat een oude wetenschap mede een rol speelt.

Na al wat we kunnen weten van de wetenschap van de voor-menselijke historie is Atlantis toch wel lange tijd de grote wetenschapsstaat geweest. Het is de werkelijke bron geweest van wereldbeschouwing en wereldwetenschap. Men had metingen gedaan van het aardoppervlak en van alles en nog wat. In de Veda's wordt dat weergegeven. Dit zou ik alleen willen gebruiken om te betogen dat deze werken, ofschoon de meeste daarvan niet zo oud zijn - ik meen dat het oudste bekende exemplaar, gegrift in repen hout - ongeveer 1400 jaar zijn. Dat is dan kopie na kopie, met enige vervalsing misschien, maar zeer waarschijnlijk net zo zorgvuldig overgenomen als men tegenwoordig nog de Thora schrijft. De werkelijke origine zal waarschijnlijk liggen ongeveer 40.000 jaar voor het begin van uw jaartelling. Het is aan te nemen dat in die tijd de eerste verhalen zijn ontstaan. Het is eveneens aan te nemen dat deze niet in schrift zijn vastgelegd voordat er ongeveer 20.000 tot 25.000 jaar voorbij waren gegaan. Verder moet worden aangenomen dat slechts enkelen in die periode het schrift beheersten, wat dus ook het verval en het fragmentarisch karakter van vele boeken zou kunnen verklaren. Degenen die kopieerden waren niet altijd in staat de kopie geheel af te

maken voordat ze door omstandigheden, soms door de dood, soms door andere gebeurtenissen hun arbeid moesten staken. Alles bij elkaar genomen moeten we aannemen dat de oudste geschriften in het Sanskriet waarschijnlijk stammen van ongeveer 1800 v. Chr. Dat wil zeggen, dat de ouderdom van deze geschreven wijsheid tenminste gelijk moet zijn aan die van de Bijbel.

Na geconstateerd te hebben dat er waarheid in zit en dat er een historische achtergrond moet zijn, kunnen we deze korte inleiding afsluiten met de opmerking dat de verschillende boeken tezamen wel als een samenhangend geheel worden gepresenteerd, maar, dat dit in feite niet het geval is. Ze zijn niet zo samenhangend als men zou willen veronderstellen. Bij een nauwkeurige beschouwing vallen ze zelfs uiteen in geheel verschillende stukken.

In de Bhagawad Gita b.v. waarin bepaalde zaken als een geheel worden gepresenteerd, kunnen we, als we alles goed nagaan tenminste, drie verschillende auteurs ontdekken. Er zijn namelijk drie verschillende stijlen in en in elk daarvan is een lichte afwijking van de oorspronkelijke idee. Wij hebben dus te maken met fragmentarische geschriften. Ik meen, dat dit voor de bijbel evenzeer moet gelden. Dit zijn zeer oude geschriften: de bijbel dito. Wij hebben te maken met openbaringen, althans waarden, die bovenmenselijk of paranormaal zijn. Ik meen, dat we die ook in de bijbel aantreffen. Ten laatste is daar de weg waardoor de mens - kiezend uit de mogelijkheden - kan komen tot een vernieuwing van besef waarin op den duur zijn ziel een eigen licht verkrijgt. Een licht dat zo sterk is, dat hij daardoor de mogelijkheid heeft om het rijk der werkelijkheid te betreden waarin de vele gezichten van God tot een eenheid versmelten. Ik meen, dat dit ook ergens in de bijbel wordt gezegd, zij het op een wat andere manier. En zeker in de Evangeliën zijn er aanduidingen van deze aard.

Eindconclusie: Deze zeer oude geschriften moeten menselijk gezien gelijkwaardig worden geacht met de bijbel. De leringen, die daarin staan hebben weliswaar een afwijkend karakter, maar er zijn toch weer vele overeenkomsten constateerbaar.

Hier wordt een waarheid weergegeven die de mens zelf innerlijk moet vinden en moet herbeleven. Bijvoorbeeld: de aanwijzingen over de mantel, die de held die overgaat krijgt, in de uitoefening van de taak volgens zijn juiste lot, doet ons sterk denken aan het bruidgewaad, dat men volgens de christelijke eredienst nodig heeft of aan het gewaad waarmee men gevolg geeft aan de uitnodiging van de huisheer tot een feestmaal. Want als we dat mystiek ontleden, dan is dat eveneens de uitstraling van de mens, die gezuiverd is van alle smetten door de aanvaarding van zichzelf en zijn innerlijke erkenning van zijn God.

DISCUSSIE

Ik zou nog graag een paar punten willen stellen. Ik heb mijn inleiding opzettelijk heel beknopt gehouden en heel wat aspecten buiten beschouwing gelaten. Ik heb dat gedaan om een inleiding te geven die voor het gemiddelde te begrijpen en in zekere mate ook aansprekend zou kunnen zijn. U zult begrijpen, dat het uw vragen zijn, uw reacties waardoor zal worden bepaald hoever wij zullen doordringen in de Veda's.

❖ *Hoe komt het dat de demonen en de goden uit de Veda's in de oude godsdienst der Perzen precies de tegenovergestelde waarden krijgen?*

Dat is iets heel typisch. We kunnen dat overall zien waar een godsdienst opkomt die ingaat tegen een gevestigde, maar in bepaalde gebieden zwakker wordende godsdienst. Als we kijken naar b.v. de natuurgoden in Europa, dan zijn ze in feite de bringers van vruchtbaarheid, van vreugde. Ze zijn de levenbrengers, om met de heksen te spreken, de Wicca-goden. Zodra echter het christendom de overhand krijgt, worden diezelfde goden opeens demonen. In de Wicca godsdienst heb je te maken met het onbekende als een dreiging, dus als iets demonisch. In het christelijk denken wordt het onbekende juist weer de onmiddellijke openbaring van God. Deze tegenstelling vinden we voor een deel in de Perzische wereld en in het Perzische denken, waarbij we ons wel moeten realiseren dat deze omkeer aanmerkelijk later valt dan de ontwikkeling van de Veda's zelf. Ik schat dit op ongeveer 1200 v. Chr. dat de eerste tendensen er zijn. De absolute realisatie van deze tegenstelling valt vermoedelijk rond 500 na Chr. Voor die tijd zijn er altijd nog twijfelgevallen. Daarna is die totale omkeer van waarden pas een feit geworden. Ik geloof dat je in dergelijke gevallen mag zeggen: elke tot

een bepaalde groep beperkte of voor zich alleen recht opeisende godsdienst is geneigd om alle waarden van andere godsdiensten om te keren en zo de goden van eens tot de demonen van heden te maken.

❖ *Wat is een Wicca godsdienst?*

De Wicca-goden. Dit vergt een hele uiteenzetting. Om het heel eenvoudig te zeggen: wat u heksengeloof of hekserij noemt is gebaseerd op een erkenning van natuurkrachten en natuurgoden. Als wij nu dit gehele stelsel van natuurgoden willen aanduiden, dan spreken wij over Wicca-goden. Het is overigens een tamelijk recente term om duidelijk te maken dat de bezielende krachten van de natuur en ook van de sterren zelf hier worden vereerd en niet zoals in het christendom, worden beschouwd als een soort duivels en demonen.

❖ *De oorsprong van de Veda's is Atlantisch, zei u. Wat hadden de in India binnenvallende Ariërs, die de Veda introduceerden, met Atlantis te maken?*

Daarvoor moeten we heel eind teruggaan. U moet zich realiseren dat twee grote rampen het rijk Atlantis hebben getroffen. In beide gevallen blijkt voor en tijdens de ramp een uittocht gaande te zijn. In het eerste geval was het een uittocht van de eigenlijke Atlanten een ras dat licht gepigmenteerd was. Dit lichte ras is via vele omzwervingen terechtgekomen in andere hoeken van de wereld. En dan denken we niet alleen aan Azië maar ook aan een bepaald deel van de latere Arabische wereld waar ook een genetische terugval op de oude rassenkenmerken van de Ariërs kenbaar is. We denken verder aan het hoge noorden. Zij zijn het die veel van de kennis meebrengen. Bij hen is de overlevering van de Atlantische beschaving en wetenschap uit de aard der zaak zeer groot. Dit kunnen we terugrekenen tot ongeveer 40.000 jaar v. Chr.

Dan is er een tweede ramp. Voor en tijdens deze ramp trekken grote horden van de z.g. slavenvolken weg. Ze zijn aanmerkelijk donkerder gepigmenteerd. Ze zwerven niet zozeer uit via Europa en vandaar naar Azië als in het eerste geval, maar zij trekken wel langs de Middellandse Zee en splitsen zich daar in verschillende richtingen waar we zelfs een soort U-bocht zien waarvan een gedeelte, eenmaal rond de Middellandse Zee getrokken zijnde, via Griekenland, Noord Italië en Zuid Frankrijk eindelijk in de richting van Engeland trekt. Een tweede gedeelte trekt in de richting van de Kaukasus en gaat zelfs door de Kaukasus heen. Het is waarschijnlijk, dat ze mede invloed hebben gehad op de samenstelling van het ras in verschillende gebieden zoals Mongolië, Buiten-Mongolië en misschien ook Tibet. Het is duidelijk, dat we hier dus te maken hebben met vreemde rassen die binnentrekken,, rassen die een eigen overlevering hebben.

Wanneer een vreemd volk binnenvalt, dan brengt het zijn leringen mee. Maar laten we niet vergeten dat, zoals u zegt, de Ariërs niet direct de Veda's hebben meegebracht. Anders gezegd: De Veda's waren niet schriftelijk aanwezig, maar er waren wel bepaalde delen ervan aanwezig. Andere delen daarvan bestonden reeds hetzij als overlevering, hetzij als primair beeldschrift, in de omgeving van India. Deze zaken versmelten met elkaar en vormen op den duur één geheel. Op deze manier zou men kunnen verklaren dat overleveringen met een schijnbaar geheel andere origine toch in een eenheid worden ondergebracht. Het wonderlijke is: Hierbij dat uit beide delen de latere mantrans (sleutelspreuken) worden gehaald.

Het 'tat twam asit (dit zijt gij): één van de bekende spreuken behoort tot een Arische groepering. Maar de spreuk 'In licht ben ik licht' behoort tot de oude oorspronkelijke overlevering en zal misschien stammen van rassen die eens in de Gobi hebben geleefd. Het is een zeer wonderlijke vermenging. Je kunt niet met zekerheid zeggen: dit deel stamt van hier en dat deel stamt van daar, omdat in vele gevallen de verhalen en commentaren zodanig zijn samengetrokken dat ze eigenlijk één geheel zijn gaan vormen.

❖ *Is dat de reden dat ze toch gemeenschappelijke kenmerken vinden, al is het dan in overlevering of in legendevorm, bij de rassen zowel in India als in Amerika?*

Dat hangt hiermee zeer waarschijnlijk samen. Maar dan komen we op een heel ander terrein terecht. U moet zich goed realiseren, dat Atlantis een grote rol heeft gespeeld bij het vormen van primitieve beschavingen en ook bij het ontstaan van technieken in die beschavingen. Nu blijkt, dat de invloed van Atlantis voornamelijk gericht is geweest op Zuid-Amerika en in veel mindere mate op Noord-Amerika. De invloeden, die Noord-Amerika en vooral het zuidelijk deel daarvan (Nevada) hebben bereikt, zijn sterk gemend. Gaan we naar het noorden, dan blijkt dat we hier vaak te maken hebben met directe of indirecte Mongoolse invloeden. Het is denkbaar dat in beide gevallen een deel van de Atlantische overleveringen een rol heeft

gespeeld. Dat zou een verklaring kunnen vormen voor de overeenkomstigheid van de essentie in geloofsvormen, verhalen en verklaringen.

Het is misschien interessant op te merken dat zelfs nu nog bepaalde geloofsvormen (ik denk aan *The ship in the sky*: eens zal een schip door het luchtruim varen en ons alles brengen wat we nodig hebben) voorkomen in het bovengedeelte van het Amazonegebied, bij de Orinoco. Maar ze komen ook voor op vele Zuidzee eilanden. Hier is een overlevering bewaard die teruggrijpt naar een oude beschaving die luchtschepen heeft gekend. Dit betekent dus, dat die rassen met die beschaving of met delen daarvan eens in contact zijn geweest.

Als je dat zo bekijkt, dan wordt ineens duidelijk dat een groot gedeelte van de wereld eens beïnvloed is geweest door de vroege beschavingen: Mû en Atlantis. Dat is heel verklaarbaar als we eraan denken dat de bevolkingsdichtheid in die dagen aanmerkelijk veel kleiner moet zijn geweest dan in deze tijd. We gaan begrijpen dat betrekkelijk weinig nederzettingen denkbaar waren en er betrekkelijk weinig trekkende stammen van groot belang bestonden. Het is ook duidelijk dat dan alle vaste nederzettingen gemakkelijker een brandpunt werden voor eventuele handel en onder omstandigheden ook van controle zodat er geen ongewenste machtsconcentraties ontstonden. De grootste en technisch machtigste beschaving zal dan veel meer aanleiding hebben om alles te controleren en ook de mogelijkheid daartoe hebben. Op het ogenblik is dat niet denkbaar. Als je dat zo gaat bekijken, dan wordt het duidelijk waarom die samenhangen bestaan. Als we ons even de moeite geven om te vergelijken, dan blijkt dat we onder de legenden van indianen (ik meen dat dit bij de Shoshoni is) een verhaal aantreffen over twee geliefden die aan de hemel worden geplaatst als een ster. Nu is dit verhaal kennelijk oud. We moeten het in ieder geval dateren van vóór de komst van de blanken. We vinden een soortgelijk verhaal over twee geliefden in China waar het vele varianten heeft gekend. Het gaat om een meisje dat tot echtgenote van een vorst was bestemd en haar minnaar. Beiden beroepen zich op een van de goden. Deze god wil hen naar de Hemelse Keizer brengen. Maar deze zegt: ik kan mij niet daarmee bezighouden, want macht is macht en daar moet je respect voor hebben. Daarop neemt de god, die erg veel medelijden heeft, hen mee en plaatst hen in de buitenste ruimte als een tweelingster, opdat ze eeuwig bij elkaar kunnen zijn.

De overeenkomst is zo ontzettend groot en de origine van beide verhalen ligt zo ver in het verleden - zeker van voor de tijd dat Columbus Amerika bezocht - dat we moeten aannemen: hier moet toch wel een relatie geweest tussen delen van China (of wat we thans China noemen) en Noord-Amerika.

Als we kijken naar bepaalde gelijkenissen in het geloof van b.v. de Vikingen (die overigens vereerders de Wicca-goden waren), dan valt op dat zij vooral in het noordelijke gebied invloed moeten hebben gehad, want er zijn een aantal overleveringen bij de Huronen, die bijna direct overeenstemmen met de overleveringen van de Edda van IJsland zoals we die kennen. De Edda zelf vindt weer een vergelijkbare waarde in bepaalde overleveringen en volksverhalen zoals die in Noorwegen, Zweden, maar ook nog tot in Letland en Litauen bestaan. Het is dus kennelijk een bepaalde lijn van communicatie geweest. Ik meen op grond van het voorgaande te mogen antwoorden, dat er inderdaad een vroege relatie tussen Atlantis en Zuid-Amerika moet zijn geweest, dat er eveneens een zeer vroege relatie moet zijn geweest tussen Azië (zeker noordelijk Azië) en delen van Noord-Amerika, terwijl later bovendien nog invloeden moeten zijn ondervonden vanuit Europa, maar zodanig laat dat de overleveringen hier wel sterk afsteken tegen het oorspronkelijk geloof en de daaruit voortkomende mythen en gebruiken en dus niet beschouwd kunnen worden als geheel geïntegreerd in het oorspronkelijke geloof.

❖ *Het valt mij op dat de richtlijnen uit de Veda's, die we nu hebben gehoord, eeuwig geldend zijn, ook voor de mensheid van nu. Ik vraag mij af: heeft de mensheid sinds die tijd dan nog niets geleerd? Waarom moeten er dan andere richtlijnen komen?*

De mensheid vormt één geheel. Door alle tijden heen, vanaf het begin van de denkende mens tot de laatste denkende mens die hier op aarde zal leven, hebben we te maken met een bepaald ras. Een ras heeft grondkwaliteiten. Die grondkwaliteiten betekenen ook een bepaalde actie en reactie ten aanzien van de buitenwereld. Dat is voor elk ras afzonderlijk bepaalbaar. Het kan worden gewijzigd door omstandigheden, maar het grondtype blijft behouden.

Als we kijken naar de verre voorvader van de hyena, dan zien we dat hij wel anders leefde dan de tegenwoordige hyena, maar dat hij toch wel op dezelfde manier blijft reageren, ook in deze

dagen. Voor het paard en zijn verre voorvader blijkt er ook een overeenkomst te bestaan. Ik meen, dat je dit ook voor de mensheid zou mogen zeggen. Dan is het duidelijk, dat er voor de mensheid een eeuwige waarde bestaat die inherent is aan het ras. Een geest, die optreedt als bezieler van een menselijk lichaam, zou dus behoren tot een ontwikkelingscyclus waarin ook die grondregels een grote betekenis hebben. Dan zullen de grondregels altijd gelijk blijven bestaan, maar op den duur worden ze zo abstract dat de mensen die dan leven die regels niet meer als een werkelijkheid zullen beschouwen. Het heeft teveel afstand gekregen. Het is mythos geworden en speelt geen grote rol meer in het dagelijks bestaan. Daarom moet er steeds weer een vernieuwing komen van de grondwaarden en van de grondregels. Een andere omschrijving, een andere benadering misschien, zodat de mens weer wordt geconfronteerd met dezelfde essentiële waarden, maar nu in termen waardoor zijn aandacht erop wordt gevestigd en hij weer komt tot de beleving ervan.

❖ *U heeft het over Atlantis gehad. Wat was Lemurië dat er vóór die tijd was. Was dat een grondgebied waarmee Atlantis verbonden was?*

De Lemuren waren vanuit het huidige standpunt nog niet menselijk. Dat betekent dat een groot gedeelte van de waarde van het bestaan en van het rijk van de Lemuren niet van toepassing is op de mens. Ze hebben wel invloed gehad op de wordingsgeschiedenis van de mensheid, maar ze hebben geen ideële invloed gehad omdat bij hen een totaal andere instelling, een andere waardebepaling en waardebeleving bestond, en die kun je dan niet overdragen aan een ander ras. Het klinkt vreemd als ik het zeg, maar als je het christendom predikt aan b.v. een neger, dan lijkt het dezelfde leer te zijn, maar de betekenis, de werking ervan voor de neger is een totaal andere. Hij zal van de apostelen i.p.v. een ingrijpen, een werkzaamheid verwachten die even groot is als vroeger van zijn eigen natuurgoden. Hij leeft in een ander milieu en zijn benadering van het Goddelijke is dus een andere. Het wonderlijke is, dat de regels van het christendom voor diezelfde neger wel begrijpelijk zijn en - geïnterpreteerd volgens zijn samenleving - voor hem wel degelijk een grote betekenis kunnen krijgen in zijn ontwikkeling. Dus de regels wel, maar zodra het gaat om de omschrijving, de verhalen die eromheen zitten, dan is het ineens totaal anders. Ik meen, dat je dat eigenlijk overal hebt.

❖ *Daarom is het voor ons moeilijk de goden van de Veda in te voeren....*

Ik kan dat begrijpen. Er zijn goden bij waar je wel wat vreemd tegenaan kijkt, bijvoorbeeld Ganesha, de olifantgod. Waarom olifant? Olifant: duurzaamheid, wijsheid. Anders gezegd: als we Ganesha ontleden, dan blijkt hij veel eigenschappen te bezitten die in Babylon Nebu heeft. Hij blijkt kwaliteiten te hebben die in Egypte door Thoth worden gerepresenteerd. Hier is het dus een gestalte die is aangepast. Maar het wezen van die god vinden we overal elders terug. Ik meen, dat de meeste mensen zich laten overbluffen door het exotische karakter van die goden. Men ziet daar b.v. een god met groot aantal armen. Een soort menselijke spin die wapens, een fluit en weet ik wat al meer in zijn handen houdt, elke hand ook nog in een andere houding. Men denkt: dat is geen wezen waarmee we ons thuis kunnen voelen. Men begrijpt niet dat elk paar armen een andere fase of een ander attribuut van die god uitbeeldt, niet dat hij als een spin zoveel armen heeft gehad. Men denkt aan de danser, Krishna, en zegt: dat kan toch eigenlijk niet. Waarom niet? Men vindt het heel gewoon als men leest dat David danste voor de Ark, maar men vindt het heel vreemd als men hoort dat er een god is die in zijn dans zelscheppend werkt. Waarom niet? De dans is uitdrukking. Wie begrijpt wat het gebaar kan betekenen in de oosterse samenleving, hoezeer dat een taal op zichzelf wordt, die gaat ook begrijpen dat de mystieke dans in feite een aantal moedras is, sleutelgebaren. Elk gebaar op zich kan daarmee a.h.w. mystieke poorten openen, geestelijk scheppend werk. Toch is dat de basis van vele tempeldansen van het Oosten. Als je je dat allemaal gaat realiseren, dan sta je niet meer zo vreemd tegenover die goden. Maar de westerling kijkt naar de uitbeelding van de god, niet naar het wezen van de god. Ik vermoed dat daardoor die moeilijkheid ontstaat waarop u doelt.

❖ *Dus door het beleven van dergelijke uitbeeldingen moet het begrip komen?*

U zou het niet zo dwingend moeten stellen. Maar het is inderdaad zo. Het is een heel oude wijsheid, dat een mens door het uitbeelden van goden tot een besef van het wezen der goden komt, een eenheid met de goden kan bereiken en door die eenheid zijn eigen werkelijkheid kan leren beseffen. Dat is niet alleen zo geweest in de oude mystieke spelen die zelfs al in het vroege Egypte bestonden: de tempeldansen die al ten tijde van Ur in de Maantempel bij de Spiegelvijver werden gedanst, de plechtigheden van Isis, noem ze maar op. We vinden het

eveneens terug bij de mysteriën van Eleusis (de inwijdingsdiensten). We vinden het terug bij de tempeldienst van Poseidon. Dit is altijd wel zo geweest. De uitbeelding betekent het overnemen van een karakteristiek.

❖ *Hoe kan nu een mens de karakteristiek van een god overnemen?*

Alleen door de god in symbolen uit te drukken,, en dat wordt de dans. In deze zin zijn de dansen, die voor het westen waarschijnlijk te langdurig en misschien ook vervelend zijn, niet alleen een verteld verhaal maar ook door het ritme en alle gebaren ook nog een identificatiemogelijkheid met de god of met de god in een bepaald attribuut. Voor de westerling is het een wat vreemd idee. En toch, de westerling geeft een hand. Waarom doet hij dat? Om te laten zien dat hij niet gewapend is. Daarom houdt hij ook de andere hand niet achter zijn rug, behalve bij bepaalde politieke bijeenkomsten omdat de andere hand langs het lichaam hangend aanduidt dat hij zich zonodig kan verdedigen, maar dat hij eveneens niet gewapend is. Houdt hij hem achter zijn rug, dan zegt hij in feite: Ik houd een dolk in mijn hand. Die gebaren vertellen dat. Waarom steek je twee vingers op bij de eedsaflegging: zo waarlijk helpe mij God almachtig. U vindt het misschien vreemd, naar het hangt samen met het eerbiedsgebaar van de priesters. Dat is eigenlijk afkomstig uit de Griekse cultuur. Hierbij wordt de wijsvinger gestrekt gehouden en de middelvinger wordt gebogen naar de duim, opdat ze niet besmet zal worden. Daardoor krijgen wijs- en middelvinger een bijzondere functie. Men richt zich nu niet tot wat de god representeert, maar tot de god zelf waarbij zowel de wijsvinger die normaal gestrekt is (erkenning van kracht) als de reine vinger (middelvinger) beide omhoog worden geheven en de duim moet wegvallen, omdat er geen geslotenheid maar openheid tegenover de god moet zijn.

❖ *Er zijn echter ook landen waar men met drie vingers zweert. Waarom?*

Omdat men de Drievuldigheid aanroept. Men doet het hier ook wel, maar men realiseert het zich niet meer. Bepaalde maatschappelijke gebaren hebben hun eigen mystieke achtergrond verloren. In het Oosten daarentegen heeft men juist die gebaren verder gestyleerd, men heeft ze dus een vloeiender en concretere vorm gegeven. En juist het feit, dat wij de betekenis ervan in het alledaagse niet eens meer zien, houdt in dat wij, als een ander soortgelijke gebaren gebruikt, ook niet meer weten wat wij daarmee aan moeten. Als je kennis maakt met de sleutelwoorden en de sleutelgebaren die zo'n grote rol spelen bij een ieder, die wil werken vanuit de Veda's (er zijn zelfs sleutelbegrippen en concentratiebegrippen bij), dan word je geconfronteerd met de overlevering van de mensheid. Het zijn dus beelden, klanken, gebaren, die in de hele geschiedenis van de mensheid gepaard gingen met een bepaalde afstemming en emotionele instelling. Door het gebruik daarvan met gelijktijdig het juiste denkbeeld krijg je een toestand van ontvankelijkheid, openheid ten aanzien van de hogere waarden die je daarmee zoekt te benaderen. Dat is eigenlijk het hele eieren eten van al die dingen.

❖ *De verschillende Veda's houden ook verband met de Upanishads. Ik had begrepen dat de Upanishads de innerlijke leer daarvan was en dat het onderscheid daarin bestond dat de Upanishads een monotheïstisch standpunt had.*

Dat is niet helemaal juist. In de Upanishads wordt het begrip van de goden als ingevoerde figuren inderdaad grotendeels weggelaten. In de plaats daarvan hebben we te maken met één god, die we overigens ook kennen in de Veda's maar dan als originator van alles. We worden geconfronteerd met de uitingen ervan in verschillende attributen. Die attributen worden dan - en dat is in de Upanishads kenmerkend - weer vereenzelvigd met de geestelijke functies van de mens en dus niet gezien als alleen gedragsbepaling of mede als gedragsbepalend. Een duidelijk verschil, vind ik. Je zoudt ze in feite praktisch als één geheel kunnen beschouwen, daar de Upanishads niet kunnen bestaan zonder de Veda's en de Veda's zonder de Upanishads een deel van hun betekenis zouden verliezen.

❖ *Maar de Veda's waren er eerst.*

Inderdaad. Zoals je altijd eerst het feit hebt en dan degene die aan het feit, theorieën ontleent.

❖ *Opmerking over goden in de Veda's en het ééngodendom bij de joden.*

Het ééngodendom van de joden bestond eigenlijk niet voor de uittocht uit Egypte. In die periode was er een dermate grote verdeeldheid, er werden zoveel goden of facetten van goden aanbeden door de verschillende joodse stammen en groepen dat het nodig was ze terug te brengen tot één geheel. Vandaar: 'Ik ben de Heer uw God. Gij zult geen beelden voor mijn

aanschijn stellen.' Dat is heel kenmerkend. Daar was het dus een noodzaak. Kijken we naar Abraham. Hij aanbad de god van Israël. Maar was die god? Het was een vuurgod. Diezelfde god openbaarde zich eveneens in vuur later aan Mozes. Zelfs bij de uittocht openbaarde hij zich in vuur. Hij ging hen voor als een lichtschijnsel in de nacht en een rookkolom bij dag. Als we dat gaan beschouwen, dan hebben we helemaal niet te maken met een ééngodendom dat kosmisch is, maar met een poging om één godsbeeld te doen domineren voor een volk, zodat het niet onderling verdeeld zal zijn. Dit feit zien we overal optreden.

Als we te maken hebben met vele goden, ontstaan er tegenstellingen. Die tegenstellingen kunnen we alleen overbruggen door ze een gelijke oorsprong te geven. Maar als ze eenmaal die gelijke oorsprong hebben, worden ze attributen van de ene god. En dan krijgen ze b.v. in de Veda's als goden eigenlijk de functie die ze als engelen hebben in de bijbel. Abraham had geen zoon bij Sara. Hij kreeg twee vreemdelingen (engelen) op bezoek en hij kreeg een zoon, Izaak. Tobias worstelt met de engel. Lot wordt gewaarschuwd door een engel. In enkele gevallen zijn zelfs de namen van die engelen overgeleverd. Wat is dat anders dan een god? Het is alleen maar de manier waarop je het woord gebruikt.

Als je kijkt naar de manier waarop de rangorde van goden en godinnen in de hindoeleer wordt bepaald, dan ontdek je met verwondering dat er niet zoveel verschil bestaat tussen de indeling van het Koninkrijk der Hemelen: Tronen, Heerschappijen enz., zoals je dat bij de christenen vindt. Alleen met dit verschil: daar wordt gezegd: ze zijn facetten van God, dus goddelijk, terwijl in de andere leer wordt gezegd: ze zijn dienaren van God, dus uitvoerders van zijn wil. Waar zit het verschil? Ik geloof dat je het ééngodendom kunt zien als een noodzaak voor een volk dat te zeer verdeeld is in de verering van verschillende goden. Een sociale politieke maatregel van een sociaal politiek gebeuren. Dat zie je in het boeddhisme ook. Het boeddhisme is eigenlijk een voortzetting van het hindoeïsme, maar met een terzijde stellen van een groot aantal van de bovennatuurlijke zaken die er zo'n grote rol in zijn gaan spelen en het terugbrengen van de mens tot zijn ware positie, een wezen dat opgaat naar het onbekende en om dat op de juiste manier te doen, zal hij bepaalde gedragsnormen moet volgen en innerlijk, bepaalde ontwikkelingen moeten doormaken. Boeddhisme is in feite ook een vorm van monotheïsme dat echter reëler is dan menig andere soort, omdat de god niet wordt verbeeld, maar alleen als een toestand wordt verondersteld.

❖ *In hoeverre is dit te vergelijken met de tijd waarin we nu leven? De Wereldleraren zoals Inayat Khan, Krishnamurti die de leer uit het Oosten naar het Westen moesten brengen en de invloed die groeiende is?*

Of de invloed werkelijk groeiende is, dat is een vraag waarop we het antwoord op dit moment alleen veronderstellenderwijs kunnen geven. Het is zeker geen feit. Wat we wel kunnen zeggen is dit: op het ogenblik, dat de eigen leer leeg wordt omdat het teveel een formalisme is geworden, zal men vaak andere beelden zoeken om daardoor de oorspronkelijke leer weer inhoud te geven. Een collega van mij heeft eens gezegd: Joop den Uyl is de meest calvinistische socialist die er bestaat. Met andere woorden: de bijbelleer als zodanig is leeg geworden, maar de mentaliteit bestaat nog. Vervangen we dat nu in dit geval door een ander stelsel, de mentaliteit waarmee wij het benaderen blijft dezelfde. En dat krijgen we dus ook met de oosterse godsdiensten.

Een oosterse godsdienst die in het westen wordt verkondigd of een leer die daar aanslaat (wij kunnen het zien met de theosofie) wordt in feite een vorm van christendom, omdat de christelijke dogmatiek altijd dominerend zal optreden t.a.v. de inhoud en van een mogelijke inhoud, die in de oosterse leer aanwezig is.

Ik hoop niet dat er hier theosofen zijn die dat mij kwalijk nemen. Ik zeg niet dat je daardoor niet beter kunt worden. Ik zeg alleen maar dat je niet moet denken dat het de enige manier is. Voor degenen, die daarin onderricht geven, kan het soms de enige manier zijn om er beter van te worden. Voor alle anderen geldt dat het een methode, een weg is, die je alleen moet voeren naar een innerlijke verandering, een innerlijke erkenningstoestand. En als die optreedt, dan is er geen verschil meer tussen de theosofische mysticus, de rozenkruisersmysticus, de christelijke mysticus en de één of andere mysticus in het Verre Oosten, want dan wordt dezelfde toestand bereikt.

EINDCONCLUSIE

Het is duidelijk, dat een diepgaande bespreking van de Veda's niet erg zinvol was vanavond. Uit uw reactie en uit uw gedachten blijkt namelijk dat u ofwel te zeer met enkele aspecten daarvan bezig was, dan wel geen of tamelijk weinig kennis bezat omtrent het onderwerp zelf. Daarom heb ik geprobeerd u een zeer algemeen beeld te geven. Ik heb daar zelfs bepaalde historische elementen in vervlochten. Toch zijn we in de vragen onwillekeurig terecht gekomen op punten, die ook voor u van belang kunnen zijn. Ik denk hier dan aan mandala's, mantras, sleutelbegrippen, sleutelvormen, sleutelgebaren. Wij allen hebben een bewustzijn, waarin wij kunnen ontwaken tot de werkelijkheid. Maar om die werkelijkheid te kunnen benaderen moeten we eerst in onszelf capaciteiten oproepen of zoals men in sommige kringen zegt: wij moeten leren, delen van onze geest open te stellen waardoor we in staat zijn iets van de werkelijkheid te concipiëren. Hij, die leeft in waan, zal de werkelijkheid voorbijgaan zonder haar te erkennen. Hij, die leeft in waan en betwijfelt of ze waarheid is, ziet feiten die afwijken van de waan, maar hij weet nog niet wat de werkelijkheid is. Hij, die begrip heeft voor een andere werkelijkheid en daarvoor openstaat, ziet de vormen en lijnen van die werkelijkheid door alle begoocheling heen voortdurend opdoemen en wordt zich zo bewust van een reële wereld waarin hij feitelijk leeft.

Deze sleutelbegrippen kun je net zo goed vinden in een naam als Jezus Christus zowel als in geheimzinnige woorden. Een schietgebed kan soms net zo doeltreffend zijn als het een of ander mystieke gebaar of de een of andere mystieke aanroeping. Het gaat om onszelf.

Alles beziende, moeten wij toch uit de leer van de Veda's en wat er verder uit is gevolgd de conclusie trekken, dat wij leven in de werkelijkheid en dat we alleen in die werkelijkheid feitelijk kunnen bestaan en kunnen handelen, maar dat wij de illusies rond ons vormen en ons daaraan bindend worden beheerst door de illusies die we zelf scheppen. Deze erkenning lijkt mij zelfs voor iemand, die verder helemaal geen begrip heeft van de wereld van de hindoes, de oude wereld van Azië van groot belang.

De werkelijkheid, die u ziet en zelf leeft en die vast en onveranderlijk blijft, is een wereld waardoor u uzelf kunt vormen. U zult niet kunnen ontkomen aan het werkelijke lot dat u is toegedacht. Maar u kunt alle illusies, die eraan verbonden zijn doorzien en zo weten wat er gebeurt, beseffen waarom het gebeurt en zo de erkenning vinden van het doel waardoor het gebeuren wordt bereikt. Wij allen zijn reizigers op een weg. Wij allen bevinden ons op een tocht naar de eeuwigheid, naar een bestaan dat niet meer door tijd is gelimiteerd, naar een erkennen dat niet meer wordt beperkt door onze illusies. Wat er verder ligt, weten we niet. Het kan de nacht zijn waarin alle kracht is teruggetrokken in haar eigen bron en zich toch bewust is.

Het kan de kracht zijn waarmee wij in het duister zeggen: "ik ben licht en deel van licht" en uit onszelf de nieuwe schepping vormen. Dat is ons lot. Het is datgene wat aan ons wezen is verbonden. Maar dat is iets anders dan het beperkte bestaan. In deze hele schilderachtige wereld van helden en wijzen, van goden en demonen is de mens het centrale punt. Zo was het in het verleden, zo zal het zijn in de toekomst. Bij alle mirakelen, die door vreemde geestelijke krachten worden gedaan, is de mens zelf in feite direct betrokken Want hij is het die door zijn daden, zijn gedachte, zijn instelling de manifestaties mogelijk maakt. Dat is nog steeds waar en zal altijd waar blijven.

Wie wil vluchten uit de illusie en wil komen tot de werkelijkheid, moet leren zijn innerlijk wezen te beseffen, zijn innerlijke verbondenheid in krachten te beseffen en zo zijn eigen lot te ontraadselen.

Als ik deze leringen nu aan u voorleg, besef dan wel dat het niet gaat om de vraag, of die nu direct zo in de Veda's staan of eerder - zoals sommige delen ervan - deel zijn van Upanishads. Het gaat er alleen maar om dat deze werkelijkheid en deze waarheid in het verleden werd gezegd en in het heden ook moet worden gezegd. Er is iets wat het verleden en de toekomst verbindt: de werkelijkheid die onveranderlijk is.